

**Panie Przewodniczący,
Pani Starosto,
Czcigodni Księża,
Zaproszeni Goście!**

Współczesna gmina Kramsk funkcjonuje już 40 lat. Jednak początki samorządu gminnego sięgają drugiej połowy XIX wieku i reform z czasów zaboru rosyjskiego. To wtedy powołano także gminy Kramsk i Wysokie – odpowiedniki współczesnej Gminy. Tamte gminy, formalnie samorządowe, podlegały kontroli ze strony urzędników carskich. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku, do już ustanowionego systemu samorządu gminnego, dodano rady gminne. W 1933 roku weszła w życie reforma samorządu gminnego jednolitego dla całej II Rzeczypospolitej (tak zwana ustawa scaleniowa). W czasie I i II wojny światowej gminy wykonywały ściśle polecenia władz okupacyjnych.

Po II wojnie światowej stopniowo ograniczano samorząd, aż do jego zniesienia w 1950 roku. W czasach PRL przeprowadzono zupełnie nieudaną reformę podziału kraju na gromady (1954–1972).

Od 1973 roku zaczęto naprawiać błędy i ustanowiono większe gminy. Ówczesnie ustanowiony podział gminny w większości funkcjonuje do dziś, co stanowi dowód na to, że się sprawdził. Właśnie w 1973 roku, powołano współczesną gminę Kramsk.

W skład nowoutworzonej gminy Kramsk z siedzibą gminnej rady narodowej w Kramsku weszły obszary sołectw: Barce, Bilczew, Borki, Brzózki, Dębicz, Drażek, Jabłków, Konstantynów, Kramsk, Kramsk-Pole, Ksawerów, Lichnowo, Nowy Czarków, Osowce, Patrzyków, Pąchów, Podgór, Pogorzałki, Rysiny, Święciec, Święte, Wielany, Wola Podłęzna, Wysokie i Żrekie. Powołano także gminę Gosławice nawiązując do dawnych podziałów administracyjnych. W jej skład weszły między innymi sołectwa: Anielew, Grąblin, Helenów I, Helenów II, Izabelin i Rudzica. Ta gmina została zlikwidowana z dniem 15 stycznia 1976 roku i wyżej wymienione sołectwa weszły w skład gminy Kramsk.

W nowym ustroju gminnym oddzielono funkcje stanowiące od wykonawczych. Organem uchwałodawczym była gminna rada narodowa. Rada spośród swego grona wybierała prezydium i komisje. Przewodniczącym rady zostawał zwyczajowo pierwszy sekretarz gminnego komitetu PZPR. Przewodniczący GRN, jego zastępcy i szefowie komisji tworzyli prezydium gminnej rady narodowej.

Obsługą administracyjną i kancelaryjną gminnej rady narodowej i jej organów zajmował się inspektor d/s rady narodowej i biuro rady. Inspektor służbowo podlegał przewodniczącemu, a zatrudniony i finansowany był przez Naczelnika.

Do zadań rady narodowej gminy należało uchwalanie rocznych i wieloletnich planów społeczno-gospodarczych rozwoju gminy oraz koordynowanie i kontrolowanie ich wykonania, uchwalanie budżetu na rok przyszły i kontrola jego wykonania, dysponowanie środkami funduszy celowych niezwiązanych bezpośrednio z budżetem, uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego terenu gminy.

Rada narodowa funkcjonowała w oparciu o uchwalony przez siebie regulamin. Obradowała na sesjach, na których podejmowała uchwały, które jako organ wykonawczy realizował naczelnik gminy.

Pierwszym Naczelnikiem Gminy został Pan **Zdzisław Urbański**.

Od 1974 roku przewodniczącym obligatoryjnie był I-szy sekretarz miejscowego komitetu PZPR.

W niektórych gminach nawet nie przeprowadzano głosowania na forum rady tylko przez akklamację zatwierdzano przewodniczącego po zmianach personalnych w miejscowym Komitecie PZPR. Naczelnik gminy był powoływany i odwoływany przez wojewodę. Gminna rada narodowa mogła tylko wyrażać niewiążącą opinię o kandydaturze. Naczelnicy rzadko pochodzili z terenu gminy, chociaż często bywali związani z władzami powiatowymi. Byli to w większości ludzie z wyższym wykształceniem mający często doświadczenie z administracją. W urzędach gmin zatrudniano osoby mające przynajmniej średnie wykształcenie lub będące w trakcie uzupełniania wykształcenia. Była to zupełna nowość w administracji lokalnej, sprzyjająca profesjonalizacji administracji. Ustanowienie gmin w 1973 roku było przyznaniem się do porażki funkcjonowania gromadzkich rad narodowych Powstały gminy, często prawie w dawnych granicach. Ustanowiono jednoosobowy organ wykonawczy przypominający dawnego wójta.

Szanowni Państwo!

Urząd Gminy Kramsk rozpoczął pracę 1 stycznia 1973 roku na mocy ustawy z 29 listopada 1972 roku o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych. Urząd gminy zasadniczo dzielił się na trzy części: Biuro Urzędu, Gminną Służbę Rolną i Urząd Stanu Cywilnego. Urząd gminy podzielony był na referaty kierowane przez sekretarza Biura Urzędu Gminy. Ważną pozycję zajmował główny księgowy urzędu gminy.

Gminna Służba Rolna (GSR) kierowana była przez kierownika. GSR tworzył zespół kilku ludzi sprawujący nadzór nad rolnictwem w gminie i organizujący jego sprawy. W latach osiemdziesiątych GSR zostały przekształcone w referaty rolnictwa.

W ramach Urzędu Gminy funkcjonował Urząd Stanu Cywilnego na czele z kierownikiem. Gminnej Radzie Narodowej podlegały wszelkie instytucje gospodarcze i państwowe na terenie gminy (np. GS „SCh” i posterunki MO). Miały one obowiązek składania sprawozdań. Gminy stały się z zamierzenia okręgiem samowystarczalnym dla wsi. Na jego terenie działała Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, zbiorcza szkoła gminna, biblioteka gminna, gminny ośrodek zdrowia, spółdzielnia kółek rolniczych itp.

Tekst wygłoszony przez wójta Józefa Dropa w dniu 19.10.2013 r. podczas uroczystej sesji rady gminy Kramsk z okazji obchodów 40-to lecia gminy Kramsk

Ważne funkcje w środowisku wiejskim pełniły gminne spółdzielnie. Gminne Spółdzielnie „Samopomoc Chłopska” są dominującą formą obrotu towarowego na wsi. Prowadzą one skup wszelkich artykułów rolniczych i zaopatrują wieś w artykuły potrzebne do produkcji rolnej oraz do konsumpcji. GS spełniają w imieniu państwa i zgodnie z ogólnospołecznym interesem funkcje organizatora rynku wiejskiego. Gminne spółdzielnie spełniały zatem wiele funkcji. Zaopatrywały wieś we wszelkie potrzebne towary (od żywności po węgiel i materiały budowlane) i skupowały płody rolne od rolników.

GS-y świadczyły też usługi, np. transportowe, prowadziły działalność wytwórczą (wytwórnice wód gazowych, masarnie, piekarnie). Zajmowały się także działalnością kulturalną prowadząc Kluby Rolnika. Na czele GS-u stał prezes, zarząd oraz Walne Zgromadzenie członków spółdzielni.

Nadal funkcjonowały kółka rolnicze. W połowie lat siedemdziesiątych nastąpiła komasacja kółek i tworzone Spółdzielnie Kółek Rolniczych – SKR-y. Według ówczesnej definicji: „Celem działalności kółek rolniczych jest niesienie gospodarstwu chłopskiemu różnorodnej pomocy produkcyjnej, remontowanie maszyn, świadczenie usług budowlanych, rozwijanie wiedzy rolniczej, a także prowadzenie wielostronnej działalności społeczno-kulturalnej. Ponadto gminne SKR mają obowiązek prowadzenia własnej produkcji rolnej na obszarach przejmowanych od chłopów, którzy przechodząc na rentę lub emeryturę nie mają w rodzinie nikogo, komu mogliby przekazać gospodarstwo”.

Władze stawiały na rozwój Kół Gospodyń Wiejskich. Działalność kół gospodyń wiejskich dotyczy przede wszystkim spraw związanych z racjonalnym prowadzeniem gospodarstwa domowego, żywieniem rodziny, zdrowia i higieny, urządzenia mieszkań, wychowania dzieci i opieki nad nimi, uczestnictwa ludności wiejskiej w życiu kulturalnym itp.

Powołanie gmin w tamtym okresie było całkiem dobrym posunięciem na miarę ustroju. Powstały większe jednostki terytorialne, które w ramach swego okręgu spełniały większość funkcji administracyjnych, gospodarczych i społecznych ludności.

Z początkiem czerwca 1975 roku weszła w życie reforma administracji ustanawiająca dwustopniowy podział (zamiast trzystopniowego). Zlikwidowano powiaty, tworząc jednocześnie nowe, mniejsze województwa (zamiast 17 województw – 49).

Gmina Kramsk weszła w skład województwa konińskiego.

Naczelnikiem Gminy Kramsk był wtedy Pan **Krzysztof Musiał**.

Lata siedemdziesiąte były to okres entuzjazmu i zmian. Polska wieś odczuła to poprzez zniesienie przez władze uciążliwych obowiązkowych dostaw. Rolników objęto bezpłatnymi ubezpieczeniami społecznymi. Sklepy były nieco lepiej zaopatrzone. Władze sprzyjały młodym prężnym rolnikom, którzy mogli nawet kupić maszyny rolnicze takie jak traktor. Powstało wiele nowych murowanych domów i budynków gospodarczych. Mimo to już w połowie lat siedemdziesiątych zaczęły się pojawiać symptomy kryzysu gospodarczego.

Kolejnym Naczelnikiem Gminy został Pan **Józef Karmowski**.

W latach 1979 -1980 kryzys państwa pogłębiał się. Do tego dochodziły klęski żywiołowe (ostra zima 1978/1979, mokre lato 1980). Sposobem na przezwyciężenie kryzysu było powołanie Komisji Kontroli Społecznych w każdej gminie w sierpniu 1978 roku. Tropiły one nieprawidłowości w dystrybucji dóbr.

Latem 1980 roku wiele zakładów pracy rozpoczęło strajki. Doprowadziło to do zalegalizowania ruchu „Solidarność”. Był to ciekawy okres w dziejach polskiej wsi.

W sklepach niewiele można było kupić, ale wiele się zmieniało w kwestiach politycznych. Na przełomie 1980 i 1981 roku masowo podawali się do dymisji przewodniczący gminnych rad narodowych, którzy zajmowali też wysokie funkcje partyjne. Nowymi przewodniczącymi zostawali działacze społeczni cieszący się dużym zaufaniem społeczności wiejskiej.

W dniu 19 marca 1981 roku Rada Państwa podjęła uchwałę w sprawie umacniania roli samorządu mieszkańców wsi w ramach istniejących przepisów o radach narodowych. Zebrania wiejskie od tej pory mogły uchylać projekty uchwał, którymi musiała się zająć gminna rada narodowa. Zebrania zyskały inicjatywę uchwałodawczą. Zebrania wiejskie mogły wybierać rady sołeckie. Funkcja sołtysa została wzmocniona poprzez prawo do uczestniczenia w sesjach GRN z głosem doradczym. Sołtys mógł zawierać umowy w imieniu zebrania wiejskiego, co do udostępnienia obiektów sołectwa.

Jesienią 1981 roku w gminach pojawiło się wojsko – terenowe grupy operacyjne. Oficjalnie miały one „udzielać pomocy terenowym organom administracji państwowej w realizacji zadań społecznych, gospodarczych i obronnych, a także współdziałanie z różnymi rodzajami samorządów i organizacji społecznych działających w środowisku wiejskim”. Przygotowywały one jednak grunt pod wprowadzenie stanu wojennego. Wojskowi tropili nieprawidłowości w gminach. Sporo ich wykryli, ale najpierw należałoby zmienić cały ustrój, aby poprawić zaopatrzenie.

13 grudnia 1981 roku do urzędów wkroczyło wojsko. Gminne rady narodowe i zebrania wiejskie miały zakaz zgromadzeń. W urzędach gmin urzędowanie rozpoczęli komendanci terenowych grup operacyjnych. Naczelnicy musieli respektować decyzje komendantów.

Władzę odzyskała partia. W ciężkiej sytuacji pozostawali przewodniczący gminnych rad narodowych wybrani na przełomie 1980 i 1981 roku. Cieszyli się oni pewnym autorytetem i nie zawsze chcieli się podporządkować władzom wojskowym i partyjnym.

Jesienią 1982 roku władze zainicjowały powstawanie Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego (PRON). W 1982 roku powinny były się odbyć wybory do rad narodowych, lecz z uwagi na stan wojenny wybory przełożono na rok 1984.

W początkach lat osiemdziesiątych władze postanowiły zreorganizować administrację wiejską. Ustawa z 20 lipca 1983 roku o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego na nowo powołała samorząd terytorialny. Nie był to samorząd w pełni tego słowa znaczeniu. Przepisy były dość mętne i różnie je interpretowano. Był to jednak pierwszy tak odważny krok władz państwowych. Samorząd wiejski otrzymał prawo do dysponowania własnymi funduszami, ale nie uzyskał osobowości prawnej. Zebrania wiejskie mogły decydować o sprawach lokalnych. Powoływały sołtysa i radę sołecką, jako organy wykonawcze. Sołectwo mogło uchwalić swój statut i powoływać komisje. Nadzór na samorządem wiejskim sprawowała rada narodowa i naczelnik. Nowe przepisy zobligowały naczelnika gminy i GRN do respektowania uchwał zebrań wiejskich. Sprawy dotyczące danej społeczności musiały być z nią uzgadniane. Wybory do rad sołeckich przeprowadzono jesienią 1984 roku, kolejne w 1988 roku.

Mimo pozorowanych i prawdziwych prób naprawienia sytuacji gospodarczej kraju kryzys się pogłębiał. Władza traciła autorytet. W dniu 19 czerwca 1988 roku przeprowadzono ostatnie wybory do rad narodowych w Polsce. Ogłoszono po raz pierwszy prawdziwe wyniki o frekwencji, które były bardzo niskie.

Ostatnim Naczelnikiem Gminy Kramsk był Pan **Jerzy Konieczny**.

Szanowni Państwo!

Kadencja 1990 - 1994

Zmiany zapoczątkowane w 1989 r. doprowadziły do uchwalenia nowej ustawy o samorządzie gminnym i 27 maja 1990r. przeprowadzono pierwsze wybory do rad gminnych. Ustawa nadała gminie osobowość prawną. Funkcję uchwałodawczą stanowiła rada gminy wybierana w wyborach powszechnych. Organem wykonawczym był zarząd gminy na czele z wójtem gminy wybieranym przez radę gminy. Przewodniczącym Rady Gminy Kramsk odrodzonego samorządu został Pan Andrzej Nowak, z którym współpracę wspominam jako prawdziwą przyjemności .

Wójtem Gminy został Pan **Andrzej Gwóźdź**.

Rada Gminy liczyła 24 radnych. W mieszkańcach gminy zapanował prawdziwy entuzjazm, który przejawiał się w tworzenie społecznych komitetów budowy: wodociągów, telefonizacji, dróg. Mieszkańcy sami uczestniczyli w partycypacji tych inwestycji. Wszyscy uczyliśmy się demokracji lokalnej. Gospodarka rynkowa miała również negatywne skutki. Nie wytrzymały tych zmian głównie pion spółdzielczy. Upada Bank Spółdzielczy, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” i Spółdzielnia Kółek Rolniczych. Te zakłady pracy były pracodawcami dla wielu mieszkańców naszej gminy. Rosło bezrobocie.

Kadencja 1994 - 1998

Kolejne wybory przeprowadzono 19 czerwca 1994 r. Przewodniczącym Rady Gminy Kramsk został Pan Marian Wieczorek, a wójtem gminy Pan **Józef Karmowski**. Rada liczyła 20 radnych. Gmina dalej inwestowała środki finansowe w poprawę infrastruktury wsi.

Dla gminy duże znaczenie miało zniesienie strefy m. przemysłowego Konina. Mieszkańcy Anielewa, Rudzicy, Grąblina, Izabelina oraz częściowo Woli Podłężnej mogli odbudować swoje budynki czy gospodarstwa. Na rzecz rolników zostają sprzedane grunty w Dolinie Grójeckiej. Jest to początek tworzenia się gospodarstw wielkoobszarowych. Gmina podjęła decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji dla KWB Konin - odkrywka Drzewce.

Kadencja 1998 - 2002

Następne wybory odbyły się 11 października 1998r. Przewodniczącą Rady Gminy Kramsk została wybrana Pani Maria Wróbel. Pan Józef Karmowski został wybrany ponownie na Wójta Gminy. Z dniem 1 stycznia 1999r. nastąpiła zmiana administracyjna kraju i gmina Kramsk znalazła się w powiecie konińskim i województwie wielkopolskim. Ważnym wydarzeniem tego okresu była wizyta papieża Jana Pawła II w czerwcu 1999r. w Licheniu, gdzie gmina Kramsk miała wielki udział w jej przygotowaniu. Nastąpiła reforma w systemie oświaty i powstają 2 gimnazja i liceum ogólnokształcące. Gmina utworzyła Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne jako spółkę z o.o. do wykonywania zadań z zakresu gospodarki komunalnej.

Kadencja 2002 - 2006

W dniu 27 października 2002 roku rozpoczęła się kolejna kadencja rady gminy. Po raz pierwszy w wybierano w wyborach bezpośrednich wójta gminy i został nim Pan Józef Karmowski. Przewodniczącą rady gminy została Pani Małgorzata Balcerczak. Rada gminy liczyła 15 radnych. Do gminy typowo rolniczej wkracza wielki przemysł wydobywczy - węgiel brunatny na odkrywce Drzewce obejmujący swoim zasięgiem tereny wsi Bilczew, Pąchów, Rysiny oraz Strumyka. Obszar odkrywki to prawie 500 ha. Ważnym wydarzeniem tego okresu jest wejście Polski w struktury Unii Europejskiej i nadzieja na duże pieniądze.

Tekst wygłoszony przez wójta Józefa Dropa w dniu 19.10.2013 r. podczas uroczystej sesji rady gminy Kramsk z okazji obchodów 40-to lecia gminy Kramsk

Gmina już wcześniej w ramach funduszu przedakcesyjnego „Sapard” zbudowała część kanalizacji sanitarnej w Kramsku. Po 19 latach sprawowania funkcji proboszcza odszedł na emeryturę ks. prałat Ireneusz Gmachowski, a jego następcą został ks. Sławomir Kasprzak, którego biskup w ostatnim czasie mianował prałatem - gratulujemy.

Kadencja 2006 - 2010

Piąta kadencja Rady Gminy rozpoczyna się 12 listopada 2006r. – przewodniczącym Rady Gminy Kramsk został wybrany Pan Bogumił Leszczak, zastąpiony pod koniec kadencji przez Pana Marka Lidźbińskiego. Gmina pozyskiwała środki z Unii Europejskiej. Przykładem tego są zmodernizowane remizy OSP, budowa chodnika czy płyta boiska sportowego w Kramsku. Dla młodzieży oddany został do użytku Orlik 2012. Ochotnicze straże pożarne wzbogacają się o nowe samochody gaśnicze.

Rada gminy Kramsk uchwaliła plany przestrzennego zagospodarowania dla następujących miejscowości - Wola Podłęzna, Rudzica, Anielew, Grąblin. Liczba ludności w tych miejscowościach szybko rośnie.

Na stanowisku dyrektora GOK-u następują zmiany - długoletnią dyrektorkę Panią Annę Ziemniczak zastąpił Pan Przemysław Domagalski.

Pani Aniu! Dziękujemy za to co zrobiłaś dla promocji kultury w Kramsku i poza jego granicami. Z urzędu gminy odeszła na emeryturę Pani Apolonia Krygier - długoletni kierownik Urzędu Stanu Cywilnego. Pani Apolonio- dziękuję Ci za bardzo sumienną i rzetelną pracę.

Na zasłużoną emeryturę przeszła również Pani Jadwiga Telesińska – kierownik GOPS-u. Pani Jadziu – dziękuję za wielkie serce, wrażliwość wobec tych wszystkich, którzy tego potrzebowali.

Kadencja 2010 - 2014

Obecna kadencja rozpoczęła się w dniu 21 listopada 2010r. Przewodniczącym Rady Gminy został wybrany Pan Marek Lidźbiński, a nowym wójtem gminy został Józef Drop. Obecna kadencja nie należy do łatwych. Samorząd musiał podjąć bardzo daleko idące reformy w systemie funkcjonowania placówek oświatowych. Koniecznością stało się naprawienie finansów publicznych. Jedną z przyczyn takich decyzji było zakończenie działalności na naszym terenie KWB Konin i braku wpływów 2,5 miliona zł z tytułu opłaty eksploatacyjnej. Dzięki dużej dyscyplinie finansowej udało się wiele zrobić. Przykładem tego jest budowa dróg przy wsparciu FOGR-u, dokończenie rozbudowy budynku OSP Kramsk, wodociągów w Rudzicy i Woli Podłęznej, kanalizacji w Kramsku.

W szkołach podstawowych w Anielewie i Wysokiem oddano do użytku place zabaw, parking przy Zespole Szkół w Wysokiem, uruchomiono stołówkę w publicznym gimnazjum w Kramsku. Powstała Spółdzielnia Socjalna. Poprawia się bezpieczeństwo ruchu drogowego poprzez budowę ścieżek rowerowych, w tym roku oddano do użytkowania odcinek Kramsk - Bilczew, przebudowano skrzyżowanie Anielew-Grąblin przy wsparciu środków powiatu konińskiego. Również inne podmioty inwestują. Przykładem tego jest budowa zbiornika wodnego w miejscowości Strumyk przez PAK KWB Konin.

W miejscowości Grąblin, która do tej pory była znana z miejsca objawień i kultu maryjnego, Zgromadzenie Księżki Marianów pobydowało kolejny obiekt sakralny - klasztor sióstr anuncjatek. Miejscowość Kramsk doczekała się sklepu wielkopowierzchniowego - Polomarketu.

Na przestrzeni 40 lat gminy Kramsk w jej rozwoju brało udział wielu wspaniałych ludzi, pracujących w urzędzie, radzie, OSP, zespołach ludowych, oświacie, rolnictwie, spółdzielczości, w sołectwach. Ci ludzie pracowali w bardzo różnych i trudnych okresach. Mieli jednak wspólną cechę - pracować jak najlepiej dla swojego środowiska i gminy. Potrafili godnie reprezentować naszą gminę poza jej granicami. Zawsze można było na nich liczyć. Lista tych osób jest bardzo długa. Pozwólcie, że wymienię ich kilku: Janina Walczak, Rafał Olkowski, Irena Jedlińska, Zygmunt Starosta, Krystyna Sochacka, Marian Wieczorek, Halina Rogowska. Do grona tych ludzi zaliczam również honorowych obywateli Kramska - Zenona Siwińskiego, Kazimierza Wiktorskiego, czy Piotra Chojnackiego. Szczególne podziękowanie składam duchownym - ks. kustoszowi seniorowi Eugeniuszowi Makulskiemu, ks. prałatowi Sławomirowi Kasprzakowi i ks. proboszczowi Stanisławowi Kosiorowskiemu.

Składam podziękowanie za współpracę władzom województwa wielkopolskiego w osobach Pana Piotra Florka – wojewody i Pana Marka Woźniaka - marszałka województwa wielkopolskiego. Szczególne podziękowania składam za współpracę Pani Małgorzacie Waszak - staroście powiatu konińskiego i Panu Andrzejowi Nowakowi - wicestaroście powiatu konińskiego, kolegom wójtom oraz burmistrzom sąsiednich gmin i prezydentowi Konina za wspólne rozwiązywanie problemów i dobry klimat.

Na zakończenie tej krótkiej historii gminy Kramsk uważam za swój obowiązek podziękować wszystkim, z którymi przyszło mi współpracować.

Dziękuję wójtom gminy - Panu Andrzejowi Gwoździowi, Panu Józefowi Karmowskiemu za to, że wspólnie dokładaliśmy cegiełki w to 40-lecie gminy Kramsk. Gorące podziękowania składam Pani Zofii Piechockiej za wieloletnią pracę na stanowisku Skarbnika Gminy. Składam podziękowania wszystkim moim obecnym pracownikom Urzędu Gminy i podległym mi jednostkom organizacyjnym za pracę na rzecz mieszkańców gminy Kramsk.